

שנת 1470, בקירוב

ירושלים – "ירושלמי", מס' 41

תפלה על סדר שם פרשיות,¹ שחבר כ(בוד) מ(ורנו) ר(בי) משה לטיף (שמרהו) צ(ורו) ו(גואלו) בן מ(ורנו) ה(רב) ר(בי) יצחק לטיף ז(כר) צ(דיק) ל(ברכה) מירושלים ע(יר) הק(ודש).²

מקור: כ"י ברלין, ספריית המדינה, מס' 118, דף 234 ע"ב.

ספרות: M. Steinschneider, Preussische Staatsbibliothek, Verzeichnis der hebraischen Handschriften, Berlin 1878–1879, p. 102.

- 1 תפילה ששמות פרשיות השבוע שזורות בתוכה. התפילה כתובה בסופו של ספר שכתבתו הושלמה בליל ה', כ"ב בתמוז ר"ל / 21 ביוני 1470.
- 2 דומה, כי הוא משה לטיף הנזכר לעיל, מס' 6, וכי הוא גם המחבר של תפילה פרטית שנתחברה לכבוד "הישישי" יואב עמנואל פנצי מריגין, כ"י לונדון, אוסף מונטיפיורי, מס' 249, דף 60 ע"א. משה לטיף חי עוד בשנת 1480, שכן בכ"י טורינו, הספרייה המלכותית, Cod. CCIX A VI, 46, דף 68 ע"א, מובאים חידושי בצירוף ברכת החיים סמוך לחידושי של ר' יוסף קולון (מהרי"ק), הנזכר שם בברכת המתים ואשר נפטר בשנת 1480. והשווה לעיל, מס' 38, ולהלן מס' 45, 47.

שנת 1472 / 3

ירושלים – "ירושלמי", מס' 42

יוסף ירושלמי.¹

- 1 על יוסף ירושלמי ראה לעיל, הערך "ירושלים", מס' 130, הערה 2 שם; מס' 192 והערה 1 שם; 194; וראה עוד להלן, מס' 53.

אחרי שנת 1475 (?)

ירושלים – "ירושלמי", מס' 43

אשר חנן הש(ם) (יתברך) לעבדו(ו), נאו(ם) הקט(ן) יחיאל ב(ן) ר(בי) שלמה ז(כרו) ל(חיי) ה(עולם) ה(בא) איגרא ירושלמי.¹

מקור: כ"י פארמה, ספריית הפאלאטינה, מס' 1284 – חתימת בעלים על כתב-יד "מאמר ארון העדות" לר' יהודה בן ר' יוסף אל-כרסיני.

- 1 אפשר שהוא יחיאל בן שלמה שעלה מבוהמיה – מאיגר (?) – לארץ-ישראל לאחר שנת 1475 במסלול יבשתי היקפי מבוהמיה, דרך פולין, רוסיה, אנאטוליה, "פרס מדי ובבל ושנער וקדמת אשור", ומשם לארץ-ישראל. בדרכו חזרה נשבה על-ידי שודדי-ים ונפדה על-ידי קהילת קנדיאה. על הרפתקאותיו של נוסע זה מספר מיכאל באלבו איש קנדיאה בתעודה שנשמרה בארכיונו; ראה: לעיל, הערך "ירושלים", מס' 216.

שנת 1478

ירושלים – "ירושלמי", מס' 44

היום יום ד' טו באדר --- רל"ח לפ(רט) ק(טן)¹ אמר לנו ה(רב) ר(בי) נח --- ב(ן) כ(בוד) מ(ורנו) ר(בי) שלמה ירושלמי ז(כרו) ל(חיי) ה(עולם) ה(בא) הוּו על² עדים --- שמכרתי זה המחזור --- לכ(בוד) מ(ורנו) ר(בי) יחיאל --- ב(ן) כ(בוד) מ(ורנו) ר(בי) עמנואל הרופא --- עליו השלום מארזיניאה.³

מקור: כ"י פארמה, ספריית הפאלאטינה, מס' 894 (2739), דף 269 ע"ב – שטר מכירת מחזור.

1 17 במארס 1478.

2 כלומר, "היו עלי".

3 Arizignana בצפון איטליה, מערב לוויצינצה (Vicenza).

שנת 1481

ירושלים – "ירושלמי", מס' 45

נשלם על ידי מאיר לטיף¹ (ראה) ז(רע) (יארד) (ימים) א(מך) ב(ן) (כבוד) (מ)ורנו (הרב) יצחק ז(כרו) ל(חיי) ה(עולם) ה(בא) איש ירושלים פה העיר לינייאגו,² (יו)ם) ו(י) (ראש) ח(ודש) אלול שנת ה' אלפים ורמ"א לבריאת העולם.³

מקור: כ"י וארשה, המכון היהודי, 30, דף 52 ע"ב.

ספרות: ש"ח קוק, "לתולדות משפחה ירושלמית", עיונים ומחקרים, ב, עמ' 145.

- 1 מעתיק איטלקי, בנו של ר' יצחק לטיף (וראה המדור "עליות לארץ-ישראל", תעודה משנת 1455). אפשר שהיה עם אביו בירושלים, שכן אביו מציין באיגרתו, שבא לארץ-ישראל עם בני ביתו. הוא עצמו חותם "מאיר לטיף איש ירושלים" (להלן, הערה 3). כאחיו משה (ראה עליו לעיל, הערך "ירושלים", מס' 179; להלן, מס' 47, והערה 1 שם) שב לאיטליה ועסק בהעתקת ספרים. בנו שמואל היה מגיה בדפוס שונצינו ולימים בנאפולי. לבסוף ייסד בית-דפוס במאנטובה.
- 2 Lgnaga, עיר מדרום לוורונה (Verona) על הנהר אדיגה (Adige) באיטליה.
- 3 24 באוגוסט 1481. יש לתקן אצל קוק: במקום "רמ"ו" צ"ל "רמ"א". בהמשך כתב-היד מצוי קולופון נוסף של מאיר לטיף: "נשלם פירוש) על ידי מאיר לטיף (ראה) ז(רע) (יארד) (ימים) א(מך) איש ירושלים, תהלה לנותן עוז וממשלת" (דף 16 ע"א).

שנת 1484, בקירוב

ירושלים – "ירושלמי", מס' 46

בני היקר [...] (הרב) (רבי) אליא (שמרו) (צורו) (וקונו), אשר נקרא שמו על שם (מ)ורנו (הרב) (רבי) אליא ירושלמי, ז(כותו) (יגן) ע(לינו), דוד של אבי החסיד¹ --- שנולד ביום ד', כ"ג אייר שנת שכ"ה.

מקור: כ"י אוקספורד, בודליאנה, Opp. 712 (קטלוג נויבאואר, מס' 2240), דף 197 ע"ב.

ספרות: י' תשבי, "תעודות מכתב-ידו של ר' משה לואנץ בנו של ר' יוזלמן מרוסהיים", ספר הזכרון לרב שמחה אסף, ירושלים תש"ג, עמ' 517; גרמניה יודאיקה, ג, כרך 1, עמ' 488.

- 1 הכותב הוא משה, בנו של ר' יוסף (ר' יוזלמן) לואנץ, איש רוסהיים, שהוסיף רשימות משפחתיות בשולי כתב-היד של ספר המקנה של אביו. על עליית דודו, אליא הירושלמי, מספר רוסהיים עצמו; ראה לעיל, הערך "ירושלים", מס' 262. סיכום הידיעות עליו והצעה לתארוך עלייתו ראה שם, הערה 5. וראה שם גם מס' 292.

המחצית השנייה של המאה הט"ו

ירושלים – "ירושלמי", מס' 47

משה לטיף¹ איש ירושלים בדרשות אשר נתן עליהם קולו במקהלות ואחרי כן כתבם באצבעו, כפי שראיתי ואנשי אמת היו עמי ראו בספרי (הרב) (רבי) יהוסף חזק (שמרה) (צורו) (וגואלו) --- ואני והחכם חזק שזכרתי ערבים בדבר, כי כמוני כמוהו יכולני עודני חי להראות כי זהו דעתו של הלטיף הנו(כר) לכל אשר ידרשנו על ככה.²

מקור: עזריה מן האדומים, מאור עינים, מאנטובה של"ד, אמרי בינה, פרק לה, דף קט ע"א-ע"ב.

ספרות: קוק, עיונים ומחקרים, ב, עמ' 144-145.

- 1 מלמד-תינוקות וחכם ירושלמי, בנו של החכם האיטלקי יצחק לטיף (וראה עליו המדור "עליות לארץ-ישראל", תעודה משנת 1455). האיש הוצרך לשוב לאיטליה עקב בעיות פרנסה, שכן לא יכול היה לקיים את תלמודם של בניו, כפי שעולה מכתבי הבקשה שהפנה לקהלים וליחידים שעמם בא במגע; ראה לעיל, הערך "ירושלים", מס' 179. באיטליה סבב בקהילות, דרש דרשות והעלים על הכתב, כפי שעולה מן התעודה שלפנינו. וראה לעיל, מס' 38, 41 ו-45.
- 2 הדרשות עסקו בחישובי שנת יציאת מצרים.

שלהי המאה הט"ו

ירושלים – "ירושלמי", מס' 48

(א) אברהם הירושלמי.¹

machonEI@ybz.org.il

טלפון 02-5398822-3

מקור: כ"י פאריס, הספרייה הלאומית, heb. 1036, דף ע"ב – קובץ באסטרונומיה.
(ב) -- אברהם ירושלמי --- כל אלה היו חכמי(ם) בקוסטנטינה ומלשון יווני בדור הזה.²

מקור: שלשלת הקבלה, דף סב ע"ב.

ספרות: בית-אריה, כתבי-יד, עמ' 262, הערה 63.

- 1 הקובץ אינו מתוארך. לדברי בית-אריה נכתב בכתובה ביזאנטית רוטה בעלת גוון ספרדי, שהוא מייחס אותה לשלהי המאה הטי"ו או למאה הטי"ז. לדבריו אין לזהות את האיש עם המעתיק אברהם בן יצחק אסיר התקווה הירושלמי, בן המאה הי"ד (ראה לעיל, הערך "ירושלים", מס' 127).
- 2 ייתכן, שיש לזהותו עם מעתיק כ"י פאריס הנזכר לעיל (א), הכתוב, כאמור, בכתובה ביזאנטית. הביטוי "לשון יווני" משמעו, כנראה, שהחכמים הנזכרים, ובכללם אברהם ירושלמי, היו חכמים ביזאנטים – רומאניוטים – ולא ספרדים, כפי שהיו רבים מחכמי קוסטנטינה בדורו של המחבר.

בין שנת 1482 לשנת 1515

ירושלים – "ירושלמי", מס' 49

שלום בן רבי שלמה ירושלמי.¹

ספרות: C. Roth, Jewish Life in Medieval Sicily, JQR, XLVII (1957), pp. 327–328; L. Zunz, Zur Geschichte und Literatur, Berlin 1845, pp. 521–522; פריימן, סופרים יהודים באיטליה, עמ' 315–316 (מס' 447–448); בית-אריה, כתבי-יד, עמ' 272–273.

- 1 "שלום ב"ר שלמה ב"ר סעדיה ב"ר זכריה ב"ר חיה ב"ר יעקב המכונה ירושלמי ממקומו" (כך בכ"י ספריית הוואטיקאן, Ebr. 91) – מחבר, מעתיק ובעלים של כמה כתבי-יד. תושב סיראקוס ("סרקוסא") שבסיציליה. מחבר ספר "שב"ת שלום" על פירוש אבן-עזרא לפרשות "בראשית", "ישמות" ו"כי תשא"; ראה כ"י אוקספורד, בודליאנה, Poc. 193 (קטלוג נויבאוואר, מס' 236), דפים 360–418. ידועות ממנו גם שתי תשובות בהלכה, האחת ממאסראקה (Mazarakka) שבאלבאניה משנת רס"ד (1504) והשנייה ממודון שביוון משנת רס"ט / 1509; ראה: ש"ז הבלין, "על כתב-יד אחד שנחלק", עלי ספר, ב (תשל"ו), עמ' 77, הערה 21. בשנים רמ"ב/רמ"ח / 1482–1487 – העתיק לעצמו ב"סרקוסא דאי סקלייא" קובץ חיבורים באסטרונומיה: כ"י ספריית הוואטיקאן, Ebr. 379. בסוף איגרת האצטרולב בקובץ זה הוא מתייחס לכינוי "ירושלמי": "והנה להיות כנויי בשם ירושלים עיר הקדש ואני בתוך הגולה מגורשים ממנה בעוונותינו, ראיתי להעתיק הזמן שהשלמתי בו את האגרת --- אל ירושלם עיר הקדש"; שם, דף 41 ע"ב. בשנת 1484 הועתק בשבילו בסיראקוס ספר "יסוד עולם" ליצחק הישראלי: כ"י אוקספורד, בודליאנה, Hunt. 299 (קטלוג נויבאוואר, מס' 2043), ובשנת 1489 – כ"י ספריית הוואטיקאן, Ebr. 91. בשנת 1515 העתיק שלום ירושלמי בליפאנטו (Lepanto) שביוון את כ"י ירושלים, בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי, Heb. 514. 8⁰

שנת 1486

ירושלים – "ירושלמי", מס' 50

כך קיבלתי¹ בי"ז כסלו רמ"ז² מפי השיש הטהור איש ירושלים ה(לא) ה(וא) מ(ורנו) ה(רב) ר(בי) בינעט³ ז(כרוננו) ל(ברכה) מנוחתו כבוד.

מקור: כ"י מוסקווה, ספריית המדינה, אוסף גינצבורג, 109, דף 555 ע"א.

- 1 מנחם אולדנדורף – משורר, מתרגם, דרשן ומעתיק, יליד העיר פראנקפורט, שעבר בצעירותו לצפון איטליה; ראה: קופפר, מנחם אולדנדורף, עמ' 212–216. רשימת כתבי-יד שהעתיק ראה: בית-אריה, כתבי-יד, עמ' 274, הערה 105.
- 2 יום ג', 14 בנובמבר 1486.
- 3 לפי שעה אינו ידוע ממקורות אחרים.